

ЗАТВЕРДЖЕНО
протоколом засідання Вченої ради МДУ
від 23.12.2020 № 7

введено в дію наказом МДУ
28.12.2020 №326

ПОЛОЖЕННЯ
про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті
(нова редакція)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті (далі – Положення) містить основні вимоги щодо організації освітнього процесу в МДУ (далі – Університет).

1.2. Освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у Маріупольському державному університеті через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

Освітня діяльність в Університеті спрямована на створення умов для особистого розвитку і творчої самореалізації людини, формування національних та загальнолюдських цінностей, створення рівних можливостей для молоді у здобутті якісної освіти, підготовки до життя і праці в сучасних умовах, розроблення та запровадження освітніх інноваційних технологій, демократизацію освіти та навчально-виховного процесу, розвитку неперервної освіти впродовж життя, інтеграцію української освіти в європейський і світовий простір, забезпечення соціального захисту студентів та науково-педагогічних працівників.

1.3. Освітній процес здійснюється на принципах науковості, гуманізму, демократизму, наступності та безперервності, незалежності від впливу будь-яких політичних партій, громадських та релігійних організацій.

1.4. Положення розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах).

1.5. Система внутрішнього забезпечення якості в Університеті створюється з метою досягнення Університетом рівня якості, визначеного «Стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти», і спрямована на підтримку корпоративних цінностей і традицій колективу викладачів, співробітників, здобувачів вищої освіти щодо забезпечення замовників і споживачів освітніх послуг продукцією високої якості.

1.6. У цьому Положенні основні поняття вживаються у таких визначеннях:

- Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС;
- здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації;
- кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту;

- компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей;
- кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі - кредит ЄКТС)
- одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС;
- Національна рамка кваліфікацій – системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів.
- освітня діяльність – діяльність закладів вищої освіти, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу;
- освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може визначати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації;
- особа з особливими освітніми потребами – особа з інвалідністю, яка потребує додаткової підтримки для забезпечення здобуття вищої освіти;
- результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів;
- спеціалізація – складова спеціальності, що може визначатися закладом вищої освіти та передбачає одну або декілька профільних спеціалізованих освітніх програм вищої або післядипломної освіти;
- студентоцентроване навчання – підхід до організації освітнього процесу, що передбачає:
 - заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу;
 - створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії;
 - побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу;
- якість вищої освіти – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості.
- Рівні вищої освіти – поділ вищої освіти на певні етапи для здобуття певної кваліфікації відповідно до Національної рамки кваліфікацій.
- Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

2.1. Підготовка фахівців в Університеті з вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми (освітньо-професійними, освітньо-науковими) та науковими програмами на таких рівнях вищої освіти:

- перший (бакалаврський) рівень;
- другий (магістерський) рівень;
- третій (освітньо-науковий) рівень;

- науковий рівень.

2.2. Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої (освітньо-професійної/освітньо-наукової) або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти: бакалавр; магістр; доктор філософії, доктор наук.

2.3. Освітній ступінь бакалавра здобувається на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти та присуджується Університетом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми. Для здобуття освітнього ступеня бакалавра на основі освітнього ступеня молодшого бакалавра або на основі фахової передвищої освіти Університетом визнаються та перезараховуються кредити відповідно до стандартів вищої освіти та нормативних документів університету.

Освітній ступінь магістра здобувається на другому (магістерському) рівні вищої освіти та присуджується Університетом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної або освітньо-наукової програми. Особа має право здобувати ступінь магістра за умови наявності в неї ступеня бакалавра.

Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою Університету в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Особа має право здобувати ступінь доктора філософії під час навчання в аспірантурі.

Доктор наук – це другий науковий ступінь, що здобувається особою на науковому рівні вищої освіти на основі ступеня доктора філософії і передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані в наукових виданнях.

Ступінь доктора наук присуджується спеціалізованою вченою радою Університету за результатами публічного захисту наукових досягнень у вигляді дисертації або опублікованої монографії, або за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

2.4. **Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова) програма** – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може визначати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації.

2.5. Освітня програма є нормативним документом Маріупольського державного університету.

2.6. Обсяг програми підготовки бакалавра становить 240 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми підготовки магістра – 120 кредитів ЄКТС.

Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків.

Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки. Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії становить 48 кредитів ЄКТС.

2.7. Порядок розробки, вимоги до оформлення освітніх програм Університету регламентуються Положенням про розробку, моніторинг, перегляд, удосконалення та закриття освітніх програм в Маріупольському державному університеті

2.8. На підставі відповідної освітньої програми розробляється навчальний план, що визначає перелік та обсяг освітніх компонентів у кредитах ЄКТС, їх логічну послідовність,

види та обсяг навчальних занять, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю, що забезпечують досягнення здобувачем відповідного ступеня вищої освіти програмних результатів навчання. Для кожної форми здобуття вищої освіти розробляється окремий навчальний план. Форма навчального плану затверджується Вченою радою Університету. Порядок розробки навчального плану викладено в окремому документі.

2.9. Для конкретизації планування освітнього процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що розробляється випусковою кафедрою, узгоджується із деканом профільного факультету і візується проректором з науково-педагогічної роботи Університету. Порядок розробки робочого навчального плану викладено в окремому документі.

2.10. Навчання ЗВО здійснюється за Індивідуальним навчальним планом, що розробляється на основі навчального плану відповідної освітньої програми. Індивідуальний навчальний план формується за результатами особистого вибору здобувачем вищої освіти дисциплін в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, з урахуванням вимог освітньої програми щодо вивчення її обов'язкових компонентів. Індивідуальний навчальний план є обов'язковим для виконання здобувачем вищої освіти. Індивідуальний навчальний план розробляється і затверджується в порядку, встановленому університетом.

2.11. Освітні програми, навчальні та робочі навчальні плани затверджуються Вченою радою Університету.

2.12. Університет забезпечує ЗВО вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з деканом відповідного факультету. Порядок вибору студентами дисциплін розділу «Дисципліни за вибором здобувача вищої освіти», організація навчання ЗВО та планування навчального навантаження кафедр подано в окремому нормативному документі МДУ, затвердженому вченою радою Університету – Положенні про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті.

3. ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

3.1. Навчання в МДУ здійснюється за такими формами: очною (денною); заочною. Можливе поєднання різних форм навчання.

- Очна (денна) форма здобуття вищої освіти – це спосіб організації навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять та практичної підготовки не менше 30 тижнів упродовж навчального року. Очна (денна) форма є основною формою здобуття певного ступеня і кваліфікації з відривом від виробництва.

- Заочна форма здобуття вищої освіти – це спосіб організації навчання здобувачів вищої освіти шляхом поєднання навчальних занять і контрольних заходів під час короткочасних сесій та самостійного оволодіння освітньою програмою в період між ними. Тривалість періоду між навчальними заняттями та контрольними заходами не може бути меншою, ніж один місяць. Заочна форма навчання є формою здобуття певного ступеня освіти і кваліфікації без відриву від виробництва. Організація освітнього процесу на заочній формі навчання здійснюється в Університеті з урахуванням передбачених чинним законодавством пільг для осіб, які поєднують роботу з навчанням.

3.2. Освітній процес здійснюється за такими формами: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи.

3.3. Основними видами навчальних занять в МДУ є: лекція; лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття; консультація.

3.3.1. **Лекція** – основний вид і форма проведення навчальних занять в МДУ, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу. Як правило, лекція є елементом курсу

лекцій, який складає основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни. Тематика курсу лекцій визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Лекції з навчальних дисциплін проводять викладачі з високим рівнем науково-теоретичної підготовки, які мають науковий ступінь та/або вчене звання або викладачі, рівень професійної активності яких відповідає Ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності.

Лекції проводяться у відповідно обладнаних приміщеннях – аудиторіях для однієї або більше академічних груп студентів.

3.3.2. Лабораторне заняття – основний вид і форма проведення навчального заняття, при якому студент під керівництвом викладача особисто проводить натурні або імітаційні експерименти чи дослідження з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень даної навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірною апаратурою, методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі.

Лабораторні заняття проводяться у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях (приміщеннях), які мають необхідне матеріально-технічне та інформаційне забезпечення.

В окремих випадках лабораторні заняття можуть проводитися в умовах реального професійного середовища (наприклад, у школі, на виробництві, в наукових лабораторіях). Перелік тем лабораторних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Заміна лабораторних занять іншими видами навчальних занять, як правило, не дозволяється.

Лабораторне заняття включає проведення поточного контролю підготовленості здобувачів до виконання конкретної лабораторної роботи, виконання завдань теми заняття, оформлення індивідуального звіту з виконаної роботи та його захист перед викладачем. Підсумкові оцінки, отримані студентом за виконання лабораторних робіт, враховуються при виставленні семестрової підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

3.3.3. Практичне заняття – форма організації навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Практичні заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних лабораторіях, які мають необхідне матеріально-технічне та інформаційне забезпечення.

Перелік тем для практичних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі, тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язування їх студентами на занятті. Вказані методичні засоби готуються викладачем, якому доручено проведення практичних занять, за погодженням з лектором даної навчальної дисципліни.

Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

3.3.4. Семінарське заняття – основний вид і форма проведення навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з групою у кількості як правило 30 осіб. Перелік тем семінарських занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

3.3.5. Індивідуальне навчальне заняття проводиться з окремими здобувачами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей. Індивідуальні навчальні заняття організовуються за окремим графіком з урахуванням індивідуального навчального плану здобувача і можуть охоплювати частину або повний обсяг занять з однієї або декількох навчальних дисциплін, а в окремих випадках – повний обсяг навчальних занять для конкретного рівня вищої освіти. Види індивідуальних занять, їх обсяг, форми та методи проведення, форми та методи поточного і підсумкового контролю (крім підсумкової атестації) зазначаються в індивідуальному навчальному плані здобувача.

Індивідуальні завдання з окремих навчальних дисциплін (реферати, розрахункові, графічні, курсові роботи тощо) видаються ЗВО в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Індивідуальні завдання виконуються ЗВО самостійно при консультуванні викладачем. Допускаються випадки виконання комплексної тематики кількома студентами.

3.3.6. Курсові роботи є окремим освітнім компонентом освітньої програми та виконуються з метою формування у здобувачів вищої освіти сукупності компетентностей, необхідних для виконання професійних функцій і завдань. Тематика курсових робіт повинна пов'язуватися з практичними потребами конкретного фаху.

Захист курсової роботи проводиться перед комісією у складі трьох викладачів кафедри за участю керівника курсової роботи. Результати захисту курсової роботи оцінюються за шкалою, прийнятою в МДУ. Курсові роботи зберігаються на кафедрі протягом трьох років, потім знищуються в установленому порядку згідно з Правилами організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затвердженими наказом Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5. Керівниками курсових робіт призначають фахівців відповідного профілю.

3.3.7. Кваліфікаційна робота – це самостійне дослідження студента, яке виконується на завершальному етапі навчання здобувачів вищої освіти в Університеті за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти відповідно до вимог стандартів вищої освіти.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є вирішення професійної проблеми, що ґрунтується на комплексному опануванні матеріалу і методів дослідження, послідовного викладання, а також практичного застосування теоретичних знань для вирішення конкретних професійних завдань.

Порядок підготовки і захисту кваліфікаційних робіт визначено Положенням про кваліфікаційні роботи в Маріупольському державному університеті.

Кваліфікаційні роботи зберігаються на кафедрі МДУ протягом п'яти років, потім знищуються в установленому порядку згідно з Правилами організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затвердженими наказом Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5.

3.3.8. Консультація – форма навчального заняття, при якій ЗВО отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Консультація може бути індивідуальною або проводитися для групи ЗВО залежно від того, чи викладач консультує студентів з питань, пов'язаних із виконанням індивідуальних завдань, чи з теоретичних питань навчальної дисципліни. Обсяг часу, відведений викладачу для проведення консультацій з конкретної навчальної дисципліни, визначається навчальним планом.

3.3.9. Самостійна робота здобувача вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Ефективність організації СРС забезпечується реалізацією таких принципів: індивідуального підходу до студентів, що позначається у сформованому індивідуальному стилі діяльності; диференціації та індивідуалізації (врахування особливостей розвитку психічних процесів людини, психологічних закономірностей продуктивного мислення, механізмів вчення та навчання); праксеологічності (максимальна активізація пошуково-дослідницьких дій студентів); діалогічності в підсистемі “викладач – студент” для створення атмосфери спільної педагогічної дії з метою реалізації спільної задачі; інформаційної технологічності; керованості (активне стимулювання студентів до самостійної освітньої діяльності, оцінка способів продуктивної навчальної діяльності студента, контроль та корекція, підготовленість студентів до виконання завдань).

Зміст СРС полягає в науково обґрунтованій системі дидактично і методично оформленого навчального матеріалу і визначається з урахуванням структурно-логічної схеми

підготовки фахівців, відображеної в освітній (освітньо-професійній або освітньо-науковій) програмі та робочому навчальному плані. За таких умов для кожної навчальної дисципліни визначається комплекс компетентностей, які формуються змістом навчальної дисципліни та технологіями навчання в Університеті.

Зміст самостійної роботи студента у форматі конкретної навчальної дисципліни визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом і повинен становити не менше $\frac{1}{2}$ та не більше $\frac{2}{3}$ від загального обсягу навчального часу студента для вивчення конкретної навчальної дисципліни.

3.3.10. Практична підготовка здобувачів вищої освіти є обов'язковим компонентом освітньої (освітньо-професійної або освітньо-наукової) програми.

Практична підготовка ЗВО здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними МДУ договорами, або у структурних підрозділах університету, що забезпечують практичну підготовку.

Процес організації та проведення практик в Університеті регламентується «Положенням про проведення практик студентів Маріупольського державного університету».

3.3.11. Контрольні заходи. У МДУ застосовуються такі основні види контролю: вхідний (попередній), поточний, рубіжний (тематичний, модульний), підсумковий, контроль залишкових знань.

3.3.12. Вхідний (попередній) контроль проводиться з метою визначення здатності здобувачів вищої освіти до вивчення навчальної дисципліни (окремих змістових модулів) або з тих дисциплін, які передували її вивченню; виявлення залишкових знань із раніше вивчених суміжних дисциплін, які необхідні для успішного засвоєння даної дисципліни.

3.3.13. Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення навчальної дисципліни (змістових модулів) з метою виявлення ступеню розуміння студентом засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати його у практичній роботі. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентом у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів, коригування методів навчання. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять (лекцій, семінарських, практичних, лабораторних), а також за результатами виконання здобувачем вищої освіти завдань для самостійної роботи.

3.3.14. Тематичний контроль спрямований на визначення рівня засвоєння студентами певної теми чи декількох взаємопов'язаних тем.

3.3.15. Модульний контроль здійснюється у формі модульної контрольної роботи (МКР) для оцінювання результатів опанування здобувачем вищої освіти змістовим модулями.

3.3.16. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному рівні вищої освіти або на окремих його завершальних етапах. Підсумковий контроль включає **семестровий контроль та підсумкову атестацію** здобувачів вищої освіти.

3.3.17. Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену, диференційованого заліку або заліку з конкретної навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені робочим навчальним планом. Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю для встановлення рівня засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з конкретної навчальної дисципліни за семестр.

3.3.18. Семестровий залік – це форма підсумкового контролю, яка спрямована на оцінювання засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях, а також виконанні завдань для самостійної роботи. Семестровий залік не передбачає обов'язкову присутність студентів.

3.3.19. Диференційований залік проводиться для оцінювання якості виконання здобувачем вищої освіти курсової роботи, а також за результатами виконання завдань з усіх видів практик, визначених в освітньо-професійній /освітньо-науковій програмі.

3.3.20. Екзамени складаються студентами у період екзаменаційних сесій, передбачених графіком освітнього процесу. Екзамени проводяться згідно з розкладом, який доводиться до відома викладачів і студентів не пізніше, як за місяць до початку сесії.

3.3.21. Здобувачі вищої освіти, які не з'явилися на екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку. Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачу, другий – комісії, яка створюється деканом факультету. Здобувачі вищої освіти, які не ліквідували академічну заборгованість впродовж встановлених університетом термінів, відповідно до статті 46 Закону України «Про вищу освіту» відраховуються з університету за невиконання навчального плану.

3.3.22. **Підсумкова атестація здобувачів вищої освіти** – це процедура встановлення Екзаменаційною комісією МДУ рівня сформованих компетентностей у осіб, які успішно виконали освітню (освітньо-професійну чи освітньо-наукову) програму на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів вищої освіти та освітньої програми для присудження першого або другого ступенів вищої освіти і присвоєння відповідної кваліфікації.

3.3.23. Порядок організації та проведення поточного та підсумкового контролю регулюються Положенням про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ, Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної Комісії у Маріупольському державному університеті.

3.3.24. Контроль залишкових знань (ректорський контроль знань) проводять після завершення вивчення студентами конкретної навчальної дисципліни шляхом порівняння результатів залишкових знань із оцінкою при семестровому контролі.

4. НАВЧАЛЬНИЙ ЧАС ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

4.1. Навчальний час ЗВО визначається обсягом кредитів ЄКТС, необхідних для здобуття відповідного ступеня вищої освіти. 60 кредитів ЄКТС (1800 годин) відповідають навчальному навантаженню повного навчального року.

Навчальний час студента визначається кількістю облікових одиниць часу, відведених для програми підготовки на даному рівні вищої освіти.

Навантаження студента з дисципліни впродовж періоду навчання (семестру) складається з аудиторних годин (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять, консультацій), самостійної роботи, підготовки та проходження контрольних заходів, на які розподіляються кредити, встановлені для навчальних дисциплін.

Кількість аудиторних годин на один кредит ЄКТС для денної форми навчання становить:

- для здобувачів ступеню «Бакалавр» – до 16 годин (16 годин – для обов'язкових навчальних дисциплін циклу професійної підготовки);

- для здобувачів ступеню «Магістр» – до 12-14 годин (14 годин – для обов'язкових навчальних дисциплін циклу професійної підготовки);

4.2. Обліковими одиницями навчального часу здобувачів вищої освіти є академічна година, навчальний день, тиждень, семестр, курс, рік.

Академічна година – це мінімальна облікова одиниця навчального часу. Дві академічні години утворюють пару академічних годин (надалі «пара»). Тривалість пари 1 год. 20 хв.

Навчальний день – це складова частина навчального часу студента, тривалістю не більше 10 академічних годин.

Навчальний тиждень – це складова частина навчального часу студента, тривалістю не більше 60 академічних годин.

Максимальне тижневе аудиторне навантаження не повинно перевищувати 30 годин.

Навчальний семестр – це складова частина навчального часу студента, що закінчується підсумковим семестровим контролем.

Навчальний курс – це завершений період навчання здобувачів вищої освіти протягом навчального року. Тривалість перебування здобувачів вищої освіти на навчальному курсі включає час навчальних семестрів, підсумкового контролю та канікул.

Нормативна тривалість освітньо-професійної програми бакалавра становить 3 роки 10

місяців; освітньо-професійної програми магістра – 1 рік 4 місяці; освітньо-наукової програми магістра – 1 рік 10 місяців.

Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки.

Початок і закінчення навчання здобувачів вищої освіти на конкретному курсі оформляється відповідними наказами (наказами по переведенню з курсу на курсу).

Навчальні дні та їх тривалість визначаються річним графіком навчального процесу, який складається на навчальний рік з урахуванням перенесень робочих та вихідних днів, затверджується наказом МДУ до початку навчального року.

4.3. Навчальний рік триває 12 місяців і для здобувачів вищої освіти складається з навчальних днів, екзаменаційних сесій, вихідних, святкових і канікулярних днів.

Навчальний рік розпочинається 1 вересня і включає: 2 семестри (осінній та весняний), теоретичне навчання упродовж яких завершується екзаменаційними сесіями (зимовою та літньою), а також практики.

- Тривалість навчального року складає, як правило, 52 тижні, з яких не менше 8 тижнів становить сумарна тривалість канікул. Тривалість теоретичного навчання, практичної підготовки, семестрового контролю складає 40 тижнів на рік (крім випускного).

- Тривалість теоретичного навчання, як правило, складає, 16-17 тижнів в осінньому семестрі та 14-16 – у весняному семестрі (крім випускного). Тривалість семестрів і дата початку теоретичних (аудиторних) занять можуть бути змінені у випадку проведення навчальних і виробничих практик з відривом від занять.

- Кількість форм контролю з навчальних дисциплін (обов'язкових і вибіркового з урахуванням курсових робіт, практик) не може перевищувати 16 на рік (відповідно, як правило, 8 на семестр). У разі необхідного збільшення кількості дисциплін, що вивчаються протягом семестру (за рахунок практик, курсових робіт), кількість дисциплін на рік залишається незмінною.

- Тривалість екзаменаційної сесії (денна форма здобуття вищої освіти) – до 3 тижнів і визначається з розрахунку: не менше 2/3 тижня на один екзамен. Планувати на екзаменаційну сесію менш як 3 іспити недоцільно (за винятком магістратури та випускного семестру).

- Для проведення підсумкової атестації (атестаційний іспит, захист кваліфікаційної роботи) в графіку навчального процесу виділяється до 2 тижнів.

- У випадку, якщо освітньою програмою та навчальним планом передбачений захист кваліфікаційної роботи, в графіку навчального процесу має бути виділений час для її написання: 4 тижні за освітнім рівнем бакалавра від 4 тижнів до 8 тижнів – за освітнім рівнем магістра. Допускається паралельне написання кваліфікаційної роботи і продовження теоретичного навчання, але тривалість підготовки кваліфікаційної роботи в цьому разі має бути еквівалентно збільшена (має бути компенсований час, виділений на теоретичне навчання).

- Тривалість екзаменаційних сесій на заочній формі навчання – до 30 календарних днів на рік на 1-2 курсах за рівнем бакалавра і до 40 календарних днів на рік на 3-4 курсі за рівнем бакалавра і на 2 курсі за рівнем магістра.

4.4. У розкладі навчальних занять визначено аудиторні заняття, а також індивідуальні заняття під керівництвом викладача. Індивідуальні заняття, як правило, проводяться на факультетах, за основним місцем навчання студента.

- Розклад занять узгоджується з робочим навчальним планом.

- Для проведення семестрових екзаменів складається окремий графік.

- Розклад занять та екзаменів складає деканат факультету і затверджує декан.

- Розклад екзаменаційних сесій затверджує проректор з науково-педагогічної роботи

4.5. **Вільне відвідування здобувачами вищої освіти** занять за індивідуальним графіком допускається, як правило, для студентів третього й наступного курсів у порядку, встановленому в МДУ.

5. ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

5.1. Система оцінювання успішності здобувачів вищої освіти (зарахування залікових кредитів) є стандартизованою та формалізованою (враховує особливості шкали оцінки МДУ (100- бальна), національної («незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно») та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F))

Таблиця 1.

Підсумки складання екзамену (заліку)			
Сума балів	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	незараховано
35-59	FX	незадовільно	
0-34	F		

5.2. У випадку переведення, вступу, поновлення у складі здобувачів вищої освіти МДУ з іншого ЗВО, де використовується інша система оцінювання, застосовується порядок переведення оцінок, зазначених в академічній довідці чи додатку до диплома за національною шкалою у 100-бальну відповідно до Таблиці 2.

Таблиця 2.

Перезарахування навчальних дисциплін

Оцінка у 4-бальній (національній) шкалі, зараховано	100-бальна шкала МДУ	Шкала ЄКТС
Відмінно (5)	90	A
Добре (4)	74	C
Задовільно (3)	60	E
Зараховано	60	E

5.3. Перезарахування кредитів з навчальних дисциплін та визначення академічної різниці проводиться відповідно до нормативних документів Університету.

6. ВІДРАХУВАННЯ, ПЕРЕРИВАННЯ НАВЧАННЯ, ПОНОВЛЕННЯ І ПЕРЕВЕДЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

6.1. Підставами для відрахування здобувача вищої освіти є:

- 1) завершення навчання за відповідною освітньою (науковою) програмою;
- 2) власне бажання;
- 3) переведення до іншого закладу вищої освіти;
- 4) невиконання індивідуального навчального плану;
- 5) порушення умов договору про надання освітніх послуг;
- 6) порушення умов договору (контракту), укладеного між МДУ та особою, яка навчається, або фізичною (юридичною) особою, яка оплачує таке навчання;
- 7) інші випадки, передбачені законом.

Особа, відрахована з МДУ до завершення навчання за освітньою програмою, отримує академічну довідку, що містить інформацію про результати навчання, назви дисциплін, отримані оцінки і здобуту кількість кредитів ЄКТС. Зразок академічної довідки встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

6.2. Здобувач вищої освіти має право на перерву у навчанні у зв'язку з обставинами, які унеможливають виконання освітньої (наукової) програми (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу у разі втрати права на відстрочку від неї, сімейними обставинами тощо). Таким особам надається академічна відпустка в установленому порядку. Навчання чи стажування в освітніх і наукових установах (у тому числі іноземних держав) може бути підставою для перерви у навчанні, якщо інше не передбачено міжнародними актами чи договорами між закладами вищої освіти.

Здобувачам вищої освіти, призваним на військову службу у зв'язку з оголошенням мобілізації, гарантується збереження місця навчання та стипендії.

Здобувачам вищої освіти, які реалізують право на академічну мобільність, протягом навчання, стажування чи здійснення наукової діяльності в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами гарантується збереження місця навчання та виплата стипендії відповідно до положення про порядок реалізації права на академічну мобільність. Такі особи не відраховуються із складу здобувачів вищої освіти.

6.3. Особа, відрахована з МДУ до завершення навчання за відповідною освітньою програмою, має право на поновлення на навчання в межах ліцензованого обсягу закладу вищої освіти.

6.4. Поновлення на навчання осіб, відрахованих з МДУ або яким надано академічну відпустку, а також переведення здобувачів вищої освіти здійснюються, як правило, під час канікул.

6.5. Порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, а також порядок надання їм академічної відпустки визначаються положенням, затвердженим центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки. Поновлення та переведення здобувачів вищої освіти здійснюється з урахуванням вимог до вступників на відповідні освітні програми.

6.6. У разі закінчення строку дії сертифіката про акредитацію освітньої програми та неотримання МДУ нового сертифіката про акредитацію здобувачі вищої освіти, які навчаються за рахунок коштів державного (місцевого) бюджету, мають право на переведення до іншого закладу вищої освіти, в якому відповідна освітня програма акредитована, для завершення навчання за кошти державного (місцевого) бюджету у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

7. РОБОЧИЙ ЧАС НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

7.1. Робочий час науково-педагогічних працівників становить 36 годин на тиждень (скорочена тривалість робочого часу).

Робочий час науково-педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи та інших трудових обов'язків. Робочий час науково-педагогічного працівника університету регламентується Законом України «Про вищу освіту» та Кодексом Законів про працю України.

Планування й облік начальної, методичної, наукової, організаційної роботи науково-педагогічних працівників здійснюється відповідно до Положення про планування та облік роботи науково-педагогічних працівників в Університеті.

7.2. Обсяг навчальних занять, доручених для проведення конкретному викладачеві, виражених в облікових (академічних) годинах, визначає навчальне навантаження викладача. Види навчальних занять, що входять в обов'язковий обсяг навчального навантаження викладача відповідно до його посади встановлюються кафедрою.

7.3. Максимальне навчальне навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не може перевищувати 600 годин на навчальний рік.

Графік робочого часу науково-педагогічного працівника визначається розкладом аудиторних навчальних занять і консультацій, розкладом або графіком контрольних заходів та іншими видами робіт, передбаченими його індивідуальним робочим планом. Час виконання робіт, не передбачених розкладом або графіком контрольних заходів, визначається у порядку, встановленому університетом, з урахуванням особливостей спеціальності та форми навчання.

Зміни в обов'язковому навчальному навантаженні та в інших видах трудових обов'язків науково-педагогічного працівника вносяться в Індивідуальний план роботи викладача.

8. СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

8.1. Система внутрішнього забезпечення якості освіти (СВЗЯО) в МДУ створюється з метою досягнення університетом рівня якості, визначеного «Стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти».

8.2. Завданнями Системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Університеті є:

- визначення загальної структури системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти;
- конкретизації змісту процедур контролю якості;
- розподілу сфер відповідальності за функціонування системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

8.3. Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Університеті ґрунтується на таких принципах:

- відповідності європейським та національним стандартам якості вищої освіти;
- автономності Університету, відповідального за забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти;
- системності в управлінні якістю освітнього процесу;
- комплексності в управлінні процесом контролю якості освітньої діяльності та вищої освіти;
- систематичності у здійсненні моніторингових процедур з якості;
- неперервності підвищення якості;
- орієнтації на замовника і споживачів освітніх послуг;
- постійному розвитку внутрішнього середовища якості вищої освіти (шляхом розвитку інфраструктури університету, поліпшення якості матеріально-технічної бази, навчально-методичного забезпечення бази);
- залученні всіх учасників освітнього процесу (викладачі, науковці, навчально-допоміжний та обслуговуючий персонал, студенти) до забезпечення якості освіти, мотивації студентів до здобуття якісних освітніх послуг.

8.4. Функціонування СВЗЯО МДУ регламентується окремими Положеннями Університету.

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

9.1. Дане Положення набуває чинності з 01.01.2021.

9.2. Зміни та доповнення до Положення вносяться та затверджуються Вченою радою Університету у тому ж порядку, що й саме Положення.